

## **Motion om att staden skall ta fram ett eftervårdsprogram för omhändertagna och placerade barn**

Motion av Jan Jönsson (L)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.  
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

### **Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne**

#### **Sammanfattning av ärendet**

Jan Jönsson (L) föreslår i en motion till kommunfullmäktige att staden inrättar ett eftervårdsprogram med tillhörande uppföljningsriktlinjer för placerade barn och ungdomar. Motionären framför att det är viktigt att eftervården kring unga som placerats på institution förbättras och att målsättningen måste vara att ett barn som placeras kommer ut i bättre skick än vid placeringen men att det dessvärre inte är så idag.

#### **Beredning**

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Almega Stockholm och Statens institutionsstyrelse. Almega Stockholm har inte inkommit med svar.

*Stadsledningskontorets* sammantagna bedömning är att det pågår olika utvecklingsarbeten i staden som tillgodoser placerade barn och ungas eftervård. Stockholms stad arbetar med att stärka en kunskapsbaserad socialtjänst med insatser som kan användas inom eftervården och har beviljat medel för socialt investeringsprojekt med särskilt fokus på eftervård med hög tillgänglighet.

*Förskolenämnden* anser att det är viktigt att ungdomar ges det stöd de behöver för att slussas ut ur placeringar på ett tryggt sätt. Det krävs individanpassat stöd och insatser i rätt tid för en framgångsrik rehabilitering av unga.

*Socialnämnden* framför att det pågår utvecklingsarbeten i staden för att stärka en kunskapsbaserad socialtjänst med insatser som kan användas inom eftervården.

*Utbildningsnämnden* lyfter fram att de samverkar på flera nivåer med socialtjänsten i arbetet med placerade barns och ungas skolgång.

*Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd* instämmer i att placerade barn ska vara i ett bättre tillstånd när de skrivs ut från samhällsvård än de var vid placeringstillfället och är positiv till ett eftervårdsprogram för samtliga stadsdelsnämnder. Nämnden redogör för det sociala investeringsprojekt *Eftervård med hög tillgänglighet för unga i riskzon för kriminalitet* som stadsdelsnämnden tillsammans med nämnderna för Hässelby/Vällingby, Järva och Skärholmen ska dra igång hösten 2024.

*Kungsholmens stadsdelsnämnd* tar upp att de följer upp omhändertagna och placerade barn efter vårdtiden. Men de ser ett behov av utveckla eftervården framförallt för ungdomar med en kriminell problematik. Nämnden ser fram emot att ta del av de insatser som utvecklas inom projektet *Eftervård med hög tillgänglighet för unga i riskzon för kriminalitet* insatserna som finns i staden ska komma alla stadsdelar till del.

*Södermalms stadsdelsnämnd* framför att det redan idag finns både möjlighet och skyldighet att följa upp ett barns/ungdoms situation efter avslutad placering och möjlighet att agera för det fall situationen försämrats. Nämnden menar att de behov som de barn och ungdomar har i olika åldrar efter avslutad placering är mångfacetterade och att en fortsatt vård oftast är beroende av olika vårdgivare och därmed vara svårt att väva in i ett särskilt program.

*Statens institutionsstyrelse* anser att ett strukturerat eftervårdsprogram skulle kunna öka förutsägbarheten för placeringen. Planeringen skulle behöva påbörjas i anslutning till själva placeringen och utgöra en viktig del i ett tydligt mål för det placerade barnet.

### Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag anser att det är av yttersta vikt att vårt samhälle tar ett stort ansvar för barn som har placerats utanför sina vårdnadshavares vård. Det är ett ansvar som bland annat inkluderar tryggt boende, skolgång och eftervård.

I stadens budget för 2025 gör vi flera satsningar för att utveckla och stärka stödet till barn som är omhändertagna och placerade. Bland annat permanentar vi projektet för skolsamordnare för placerade barn och unga. Vidare gör vi en riktad satsning i stadens budget för 2025 då vi anslår 12 miljoner kronor till förbättrad eftervård. Min förhoppning är att genom att stadsdelsnämnderna utvecklar sitt arbete och lär av varandras arbetssätt kan utveckling vändas och spiralen där en placering följs av en annan placering brytas.

Stadens remissinstanser redogör på ett förtjänstfullt sätt för hur de arbetar och för det utvecklingsarbete som görs inom ramen för arbetet med eftervård. Jag vill därför hänvisa till deras svar.

## Bilaga

Motion om att staden skall ta fram ett eftervårdsprogram för omhändertagna och placerade barn, dnr KS 2024/278-1

**Borgarrådsberedningen** tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

**Reservation** av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar att bifalla motionen i sin helhet
2. Att i övrigt anföras.

Flera statliga utredningar liksom civilsamhällesorganisationer med mångårig kompetens inom samhällsvård för barn har påtalat behovet av ett förstärkt eftervårdsprogram för omhändertagna och placerade barn. Vi ställer oss därför frågande till att invänta ytterligare en utvärdering i egen regi för att avgöra om det är något för Stockholms stad att ta fram. Eftervården för dessa barn borde rimligtvis vara viktig redan idag, särskilt med tanke på hur dåligt dagens samhällsvård för barn ofta fungerar. Att i det läget hänvisa till att man erbjuder den vård som följer av lagstiftningen blir märkligt. Likaså är den rödgröna majoritetens satsning på 12 miljoner där stadsdelarna ”utvecklar sitt arbete och lär av varandras arbetssätt”, istället för ett reellt eftervårdsprogram, något som rimligen kunde vänta sett till rådande läge. Givetvis bör individuella prövningar göras för att bedöma eftervårdsbehovet men utgångspunkten ska vara att staden alltid erbjuder ett kvalificerat eftervårdsprogram i samband med utslussning. Att de skolsamordnare som infördes av Liberalerna föregående mandatperiod nu permanentas är dock väldigt välkommet.

Som landets största kommun borde Stockholms stad visa vägen och redan nu införa det eftervårdsprogram, som uttryckligen rekommenderas av de redan genomförda statliga utredningarna. Särskilt fokus i programmet bör ligga på fungerande skolgång och bostadssituation. Vid ett omhändertagande övertar samhället vårdnaden för ett barn och ansvaret för barnets väl slutar inte så fort en placering avslutas. Vi förväntar oss att en vårdnadshavare hjälper sitt barn att bli självständigt och ges möjlighet att stå på egna ben. Samma förväntningar och ansvar åligger samhället efter ett barn omhändertagits. Samhället måste alltid sträva efter att vara den bästa föräldern, inte en rentav dålig förälder som bryter all kontakt efter det akuta vårdbehovet tillgodosetts.

Vi välkomnar utbildningsnämndens positiva gensvar på vår motion. Vi kan konstatera att en hel del görs på detta område, men att resultaten bevisligen är undermåliga. Därför är det beklagligt att majoriteten avslagit våra förslag när det gäller uppföljningen av omhändertagna och placerade barns skolresultat, hälsa och tandstatus.

Trots löften om satsningar på socialtjänst och arbetet för att förhindra att barn dras in i kriminalitet lyser nödvändiga reformer inom samhällsvården för barn och unga med sin frånvaro. Den rödgröna majoriteten satsar på kommunala HVB-hem men vill inte införa ett eftervårdsprogram för att säkerställa att placerade barn och unga får det fortsatta stöd som krävs för att förhindra återfall i kriminalitet. Det är ett stöd som dels behöver vara individanpassad och dels kunna ges tillräcklig tid efter en placering, samt även efter att den unge fyllt 18. Vi vill därför uppmana den rödgröna majoriteten att tänka om och snarast påbörja arbetet med ett eftervårdsprogram.

**Kommunstyrelsen** delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 30 oktober 2024

Karin Wanngård  
Kommunstyrelsens ordförande

**Reservation** av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

## Ärendet

Jan Jönsson (L) skriver i sin motion till kommunfullmäktige att insatser för att stabilisera skolgången för barn i samhällsvården är grundläggande för att förebygga kriminalitet och sociala problem.

Motionären tar upp vikten av att förbättra eftervårdsarbetet kring unga som placerats på institution och att målsättningen måste vara att ett barn som placeras kommer ut i bättre skick än vid placeringen men att det dessvärre inte är så idag. Motionären framför vidare att om dessa ungdomar inte kan slussas tillbaka in i samhället på ett bra sätt skapar det otrygghet för hela samhället och att minska risken för att unga begår de grövsta våldsbrotten efter att en placering avslutats skulle ha avgörande betydelse för att minska den grova kriminaliteten.

Motionären anser att det måste till ett mycket större fokus på uppföljning av vad som händer med de barn och unga som placerats och att staden behöver utveckla rutiner för att säkerställa att utslussning av placerade barn och unga efter placering görs med barnets bästa i fokus och att planering av detta påbörjas direkt när placeringen påbörjas, samt att möjliggöra för fortsatt stöd även efter att barnet fyllt 18. Som ett led i detta anser motionären att staden måste ta fram ett eftervårdsprogram.

Motionären framför vidare att det för närvarande inte finns något regelrätt eftervårdsprogram i Stockholms stad, enligt svar på en skrivelse i socialnämnden och att socialförvaltningen inte heller har någon information om hur lång tid efter institutionsvård som socialtjänsten överlag följer upp en ungdom efter avslutad placering.

Mot bakgrund av detta föreslås kommunfullmäktige att besluta:

- Att staden inrättar ett eftervårdsprogram med tillhörande uppföljningsriktlinjer för placerade barn och ungdomar.

## Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Almega Stockholm och Statens institutionsstyrelse. Almega Stockholm har inte inkommit med svar.

## Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret.....	6
Förskolenämnden.....	7
Socialnämnden.....	8
Utbildningsnämnden.....	10
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.....	12
Kungsholmens stadsdelsnämnd .....	14

Södermalms stadsdelsnämnd .....	15
Statens institutionsstyrelse .....	16
Reservationer m.m. ....	18

## Stadsledningskontoret

**Stadsledningskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 19 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Alla stockholmare ska utvecklas utifrån sina förutsättningar, känna sig trygga och ha en bra livskvalitet. Det som framförs i motionen har främst koppling till kommunfullmäktiges mål 1.3 Stockholms stad ska ge stöd och omsorg där behoven är som störst.

Av stadens budget 2024 framgår att staden har ett ansvar för att säkerställa att barn och unga som är i behov av stöd, omsorg och vård får det i en trygg och stabil miljö. Stödet till placerade barn och unga och deras familjer ska utvecklas. Eftervården i öppna former och processen för utslussning ska stärkas.

Socialnämnden har enligt socialtjänstlagen skyldighet att tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet har upphört. Ansvar för alla barn och unga som, oberoende av ålder, har varit placerade utanför det egna hemmet. Eftervården utformas individuellt utifrån de specifika behoven i varje enskilt individärende.

Sedan den 1 juli 2022 är det obligatoriskt för socialnämnden att följa upp barnets situation, när vård med stöd av Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) upphör. Uppföljningen syftar till att följa barnet och få information om barnets situation. Om det finns ett behov kan socialtjänsten motivera till öppna insatser eller en ny placering. Om den unge ska återförenas med den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne när vården upphör men återföreningen behöver förberedas, ska socialnämnden följa upp den unges situation. Socialnämnden har också möjlighet att besluta om uppföljning av ett barns situation efter det att en placering i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende har upphört, då placeringen skett med stöd av socialtjänstlagen.

Barn och unga som placeras utanför hemmet har oftast en komplex social livssituation där det finns flertalet individuella, kontextuella och sociala riskfaktorer samt få eller inga skyddsfaktorer. Socialförvaltningen stödjer stadsdelsförvaltningarnas implementering av Socialstyrelsens kunskapsstöd Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott. Insatser som kan användas både före, under och efter avslutad placering för att förbättra vården. Inom ramen för implementeringen kommer bland annat 30 familjebehandlare från stadens samtliga stadsdelsförvaltningar utbildas i insatsen funktionell familjeterapi samt delta i efterföljande handledning för certifiering med start i september 2024.

Staden undersöker förutsättningar för att starta upp ytterligare ett team som arbetar enligt multisystemisk terapi (MST), vilket är en av de insatser som rekommenderas i Socialstyrelsens kunskapsstöd. Det skulle bidra till att fler av stadens unga med normbrytande beteende kan beviljas en intensiv och hemmabaserad lösning som är tillgänglig 24 timmar per dygn.

Staden har beviljat medel för sociala investeringar om 47 mnkr om intensifierad eftervård med hög tillgänglighet. Syftet är att skapa eftervård med hög tillgänglighet för unga i riskzon för kriminalitet. Utifrån den rådande samhällssituationen med kriminella grupperingar och grov organiserad brottslighet, behöver socialtjänsten vara särskilt noga i val av placeringsform och ort när barn och unga behöver samhällsvård. Detsamma gäller även utformning av eftervård när samhällsvården avslutas.

I motionen betonas vikten av en fungerande skolgång för barn och unga. Inom stadens socialtjänst finns flera olika insatser som syftar till att barn och unga ska fullgöra sin utbildning, både inom öppenvården och vid placering. Målgruppen och utmaningarna är komplexa men stadsledningskontoret kan konstatera att många aktiviteter genomförs för att förbättra skolgången. Exempelvis

Skolsatsningen Skolfam för barn som är placerade i familjehem. Syftet med Skolfam är att förbättra familjehemsplacerade barns möjligheter till en positiv framtid genom att fokusera på goda utbildningsresultat. I budget 2024 satsades 4,0 mnkr för att korta köerna till Skolfam och på Järva har socialnämnden tillsammans med utbildningsnämnden två sociala investeringsprojekt som syftar till att fler barn och unga ska klara sin skolgång, skolsamordnarprojektet och skolsociala team plus. Det sociala investeringsprojektet med skolsociala team plus riktar sig förutom till barn i Järva med omfattande, upprepade eller längre skolfrånvaro även till barn med liknande utmaningar på Kungsholmen.

Stadsledningskontoret vill understryka vikten av att placerade barn har en väl fungerande skolgång och eftervård. Stadsledningskontorets sammantagna bedömning är dock att det pågår olika utvecklingsarbeten i staden som tillgodoser placerade barn och ungas eftervård. Staden arbetar med att stärka en kunskapsbaserad socialtjänst med insatser som kan användas inom eftervården och har beviljat medel för socialt investeringsprojekt med särskilt fokus på eftervård med hög tillgänglighet.

## **Förskolenämnden**

**Förskolenämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2024 följande.

Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

*Reservation* av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

**Förskoleförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 25 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Begreppet placerade barn omfattar alla barn och unga som är placerade av socialtjänsten utan vårdnadshavare eller annan ställföreträdande vuxen, antingen frivilligt enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL eller med tvång enligt lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Barn och unga som är omhändertagna enligt LVU omfattas således av begreppet placerade barn. Eftervårdsprogrammet är ett program som riktas mot äldre barn och unga och gäller ej förskolebarn.

Förvaltningen anser att motionären lyfter ett viktigt perspektiv i att utforma strukturer, uppföljningsmetoder och arbetssätt som bidrar till att öka trygghet för barn och samhället i stort samt stödja barn i utsatta situationer. Förvaltningen vill också betona vikten av det förebyggande arbetet som görs inom förskolan. Vilket också lyfts i Stockholms stads strategi 2024–2026 för att förhindra att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet. Det påbörjade utvecklingsarbetet gällande samverkan med socialtjänst och regionen på flera nivåer i styrkedjan är också viktiga delar. Vidare behöver förskolan öka kunskapsnivån inom området samt medvetenheten om skydds- och riskfaktorer för barn som riskerar att dras in i kriminalitet. Här pågår flera utbildningssatsningar för förskolans personal initierade av förskoleförvaltningen i Stockholms stad.

## **Socialnämnden**

**Socialnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2024 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* av Jan Jönsson (L) och Yvonne Ingelström m.fl. (M), se Reservationer m.m.

**Socialförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 29 maj 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Begreppet placerade barn omfattar alla barn och unga som är placerade av socialtjänsten enligt socialtjänstlagen (2001:453) enligt lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, eller enligt lag (2024:79) om placering av barn i skyddat boende. Barn och unga som är omhändertagna enligt LVU omfattas således av begreppet placerade barn.

Socialnämnden har enligt 5 kap. 1 § tionde punkten SoL en skyldighet att tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet har upphört. Ansvar för detta omfattar alla barn och unga som, oberoende av ålder, har varit placerade utanför det egna hemmet. Eftervården utformas individuellt utifrån de specifika behoven i varje enskilt individärende.

Sedan den 1 juli 2022 är det obligatoriskt för socialnämnden att följa upp barnets situation när vård med stöd av LVU upphör. Uppföljningen syftar till att följa barnet och få information om barnets situation. Om det finns ett behov kan socialtjänsten motivera till öppna insatser eller en ny placering. Om den unge ska återförenas med



den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne när vården upphör men återföreningen behöver förberedas, ska socialnämnden följa upp den unges situation.

Socialnämnden har också möjlighet enligt 11 kap 4 b § SoL att besluta om uppföljning av ett barns situation efter det att en placering i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende har upphört, då placeringen skett med stöd av socialtjänstlagen Uppföljningen ska enligt 11 kap 4 c § SoL avslutas senast två månader från det att utredningen som gäller ett barns behov av stöd och skydd avslutats eller placeringen har upphört eller när nämnden dessförinnan finner skäl att inleda utredning enligt 11 § kap. 1 § första stycket.

I motionen betonas vikten av en fungerade skolgång för barn och unga. Inom stadens socialtjänst finns flera olika insatser som syftar till att barn och unga ska fullgöras sin utbildning – både inom öppenvården och placering.

Barn och unga som placeras utanför hemmet har oftast en komplex social livssituation där det finns flertalet individuella-, kontextuella och sociala riskfaktorer samt få eller inga skyddsfaktorer. Förvaltningen har i tjänsteutlåtande ”Skrivelse om uppföljning av omhändertagna och placerade barns betyg” dnr: SOF 2023/54 redogjort för insatser som stabiliserar skolgång

Socialförvaltningen stödjer stadsdelsförvaltningarnas implementering av Socialstyrelsens kunskapsstöd Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott. Insatser som kan användas både före, under och efter avslutad placering för att förbättra vården. Inom ramen för implementeringen kommer bland annat 30 familjebehandlare från stadens samtliga stadsdelsförvaltningar utbildas i insatsen funktionell familjeterapi (FFT) samt delta i efterföljande handledning för certifiering (cirka 18 månader) med start i september 2024.

Det undersöks också förutsättningar för att eventuellt starta upp ytterligare ett team som arbetar enligt multisystemisk terapi (MST), vilket är ytterligare en av de insatser som rekommenderas i Socialstyrelsens kunskapsstöd. Detta skulle bidra till att fler av stadens unga med normbrytande beteende kan beviljas en intensiv och hemmabaserad lösning som är tillgänglig 24 timmar per dygn.

Socialförvaltningen leder projektet Skolsamordnare för placerade barn och unga som är ett treårigt projekt i samverkan med utbildningsförvaltningen och fem av stadens stadsdelsförvaltningar. Dessa är Södermalm, Hägersten-Älvsjö, Skarpnäck, Farsta, och Järva stadsdelsförvaltningar. Projektet bemannas av tio skolsamordnare, en samordnare samt projektledning. Projektet startade i juni 2022, beräknas pågå till och med 31 maj 2025 och finansieras av stadens sociala investeringsfond. Målgruppen är barn och unga, inklusive ensamkommande barn och unga, som placeras på HVB-hem, särskilda ungdomshem (§ 12 hem), stödboenden, skyddade boenden för unga eller behandlingsverksamhet med familjeboende (behandlingsfamilj).

Skolsamordnarna finns med som stöd både inför, under och efter avslutad placering. Det är svårt att i dagsläget visa statistiska och kvantitativa resultat på att de barn och

unga som ingår i projektet klarar sig bättre i skolan. Resultaten kommer att visa sig på sikt. Det som går att visa redan nu är att skolgången kommer igång och att de barn och unga som omfattas av projektet vill gå i skolan. Många av de barn och unga som ingår i projektet saknar ofta skolgång bakåt, ibland under lång tid. När en skolsamordnare börjar arbeta kommer barnen/de unga igång i skolan.

Sociala investeringsfonden har också nyligen beviljat en ansökan om 47 miljoner kronor om intensifierad eftervård med hög tillgänglighet. Resultatet av det utvecklingsarbetet kommer att följas upp löpande och utvärderas. Det är Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning som tillsammans med stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Järva och Skärholmen som medsökande beviljats medel från sociala investeringsfonden. Syftet är att skapa eftervård med hög tillgänglighet för unga i riskzon för kriminalitet. Socialförvaltningen ingår i projektets styrgrupp och kommer att bereda tillfällen för projektet att sprida kännedom om projektet och lärdomar till övriga stadsdelsförvaltningar exempelvis via relevanta chefsnätverk. Allt fler unga har idag behov av samhällsvård utifrån den rådande samhällssituationen med kriminella grupperingar som insocialiserar unga i grov organiserad brottslighet. Socialtjänsten behöver vara särskilt nogsamma i val av placeringsform och ort när barn och unga behöver samhällsvård. Detsamma gäller även utformning av eftervård när samhällsvården avslutas.

Socialförvaltningen erbjuder insatser för barn och unga och stödjer stadsdelsförvaltningarnas arbete med öppenvård. Det är också ett sätt att säkerställa att stadens barn och unga får den eftervård som framgår av lagstiftningen.

Det pågår olika utvecklingsarbeten i staden för att stärka en kunskapsbaserad socialtjänst med insatser som kan användas inom eftervården och ett socialt investeringsprojekt med särskilt fokus på eftervård med hög tillgänglighet. Förvaltningen avstyrker därför att i detta skede ta fram ett eftervårdsprogram.

## **Utbildningsnämnden**

**Utbildningsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2024 följande.

Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

*Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.*

**Utbildningsförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 22 maj 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Sedan 2022 ska socialnämnden enligt 21 b § lag med särskilda bestämmelser för vård av unga (LVU) följa upp barnets situation när vård upphört, med syfte att följa barnet och få information om dess situation. Uppföljningen kan visa om det finns fortsatta behov som kan motivera öppna insatser eller en ny placering.

I den nya socialtjänstlagen (SoL) tydliggörs också i 11 kap 4 b § att socialnämnden får besluta om uppföljning av barns situation efter placering i familjehem eller HVB

upphört i de fall placering skett med stöd av socialtjänstlagen. Enligt 11 kap 4 c § SoL ska en sådan uppföljning avslutas senast två månader från att utredning som gäller ett barns behov av stöd och skydd avslutats, då placeringen upphört eller när nämnden dessförinnan finner skäl att inleda utredning enligt 11 kap 1 § första stycket SoL.

Utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen arbetar för placerade barns och ungas skolgång, bland annat genom SAMS (samverkan socialtjänst och skola för placerade barn och unga), SkolFam (Skolstöd för barn i familjehem) samt projektet Skolsamordnare för placerade barn och unga.

SAMS är en stödmodell framtagen av Specialpedagogiska skolmyndigheten, Skolverket och Socialstyrelsen i syfte att stödja kommunernas arbete med att tillämpa gällande regler och genom detta skapa förutsättning för en kontinuerlig skolgång för placerade barn och unga. Under 2024 pågår utbildningsinsatser om skolans ansvar enligt SAMS-stödet som riktar sig till alla rektorer, biträdande rektorer och elevhälsan på alla kommunala och fristående grund- och gymnasieskolor samt anpassade grund- och gymnasieskolor i Stockholms stad. Samtidigt uppdateras under våren 2024 det nationella SAMS-stödet vars huvudsakliga syfte är att säkerställa en kontinuerlig skolgång för placerade barn och unga när placeringen medför skolbyte. SAMS-stödet består av fyra olika faser; inför placering, under placering, inför avslut och uppföljning. Som stöd för kommuner och skolor inför avslut och uppföljning finns i SAMS-stödet checklistor och förslag på ansvarsfördelning. Sedan 2021 används stödmodellen i stadens alla stadsdelsnämnder.

Socialförvaltningen leder även det treåriga projektet Skolsamordnare för placerade barn och unga i samverkan med utbildningsförvaltningen, arbetsmarknadsförvaltningen och fem av stadens stadsdelsnämnder.

Skolsamordnarprojektet startade utifrån ett uppmärksammat behov av att intensifiera arbetet med skolgången inför, under och efter placeringen samt vetskapen om att skolan är den viktigaste skyddsfaktorn för att det ska gå bra senare i livet för gruppen placerade barn och unga. Målet för målgruppen är att avsluta grundskolan med behörighet till nationellt program och att avsluta gymnasieskolan med en gymnasieexamen. Genom skolsamordnarprojektet finns det, enligt förvaltningen, en större möjlighet att fokusera på placerade barns skolgång både före, under och efter en placering.

SkolFam är en förebyggande och manualbaserad samverkansmodell framtagen genom forskning, med syfte att stärka skolgången inom familjehemsvård. Målgruppen i Stockholms stads SkolFam är barn i familjehem placerade inom Stockholms län och finns i samtliga stadsdelsnämnder. Insatsen pågår under grundskoletiden eller till dess att familjehemspaceringen avslutas och målet är att barnen ska få stöd till goda skolresultat och behörighet till gymnasieskolan.

Inom socialtjänsten pågår utöver detta ett utvecklingsarbete genom den sociala investeringsfonden om en intensifierad eftervård för placerade barn och unga. Utvecklingsarbetets resultat kommer att följas upp löpande och utvärderas.

Avslutningsvis instämmer förvaltningen i motionärens förslag om att barnets bästa ska vara i fokus vid uppföljningen av placerade barn och unga. Förvaltningen ser positivt på en systematisk uppföljning samt att skolgången stabiliseras för barn i samhällsvård. Ett eventuellt eftervårdsprogram som gäller skolans arbete bör dock i huvudsak ske inom skolans befintliga uppdrag. Förvaltningen har i övrigt inga synpunkter på om socialtjänsten utvecklar sitt arbete med uppföljning för de placeringar som socialtjänsten beslutar om.

### **Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt jämställdhet**

Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

### **Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd**

**Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2024 följande.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* av Peter Backlund (L), se Reservationer m.m.

**Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 17 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i motionens utgångspunkt att placerade barn ska vara i ett bättre tillstånd när de skrivs ut från samhällsvård än de var vid placeringstillfället. Motionären vill att staden tar fram ett eftervårdsprogram för samtliga stadsdelsnämnder. Det är något som förvaltningen ställer sig positiv till då det är fördelaktigt att staden arbetar enhetligt. Nedan redogörs för ett kommande projekt mellan fyra stadsdelsförvaltningar som är ett steg i den riktningen. Förvaltningen har, tillsammans med stadsdelsförvaltningarna i Hässelby/Vällingby, Järva och Skärholmen, sökt och beviljats medel från sociala investeringsfonden för projekt Eftervård med hög tillgänglighet för unga i riskzon för kriminalitet. För närvarande är annons ute för att söka projektledare och arbetet planeras att påbörjas under hösten 2024 och pågå i 3,5 år.

I projektansökan framgår att det under en längre tid har varit prioriterat att utveckla eftervården till de barn och unga som lämnar samhällsvården och flyttar hem till sina vårdnadshavare. Flera stadsdelsförvaltningar har utvecklat modeller för detta arbete. Målgruppen i projektet ska vara ungdomar 13 till 17 år med normbrytande beteende, i synnerhet kriminalitet, hemmahörande i någon av de fyra stadsdelsförvaltningarna.

Syftet med detta projekt är att skapa bättre förutsättningar för ett återförenande till ett socialt fungerande liv. För att säkerställa en positiv utveckling för ungdomar som lämnar samhällsvård behövs ett samordnat och kvalificerat stöd över tid. Stödet ska

utformas utifrån den enskildes behov och präglas av hög grad av flexibilitet avseende metod, intensitet, mötestider med mera. Utöver flexibilitet kommer insatsen präglas av hög tillgänglighet. För att säkerställa flexibilitet kommer de som utför insatsen och stadsdelsförvaltningarnas myndighetsutövande enheter att arbeta mycket nära varandra med regelbunden och tät avstämning.

Insatsen har tre faser; planering, genomförande och upprättande. Planeringsfasen beräknas ta en till tre månader, genomförandefasen sex månader med eventuell förlängning och upprätthållandefasen tre månader. Totalt innebär insatsen således ett års arbete. I nuläget, innan ovanstående projekt har påbörjats, arbetar förvaltningen med eftervård enligt nedan:

Från barngrupperna ges ofta uppdrag till familjebehandling för att utforska om barn som placerats i jourhem ska kunna flytta hem eller inte. Om förutsättningar för hemtagning finns arbetar öppenvården i olika steg med hemtagning med föräldrar men också med nätverk som skyddsfaktor då det är möjligt. Ofta är anledningen till placering i jourhem att barnen uppgett att de blir slagna eller bestraffade på ett sådant sätt att barnen måste skyddas. I ungdomsgrupperna ges liknande uppdrag, men då är orsakerna till placering i jourhem mer skiftande: våld mot barnet men också konflikter, ungdom som vägrar gå hem av olika anledningar eller utslängda barn och ungdomar som inte får komma hem för sina föräldrar. Öppenvården arbetar då på liknande sätt genom att utforska möjligheter för hemtagning och i olika steg arbeta hem barnet.

När det gäller ungdomar som är placerade på HVB eller SiS för eget beteende, ibland också med omsorgsbrister i hemmet, ser öppenvården gärna att de får komma in tidigt under placeringen för att arbeta med familjen och familjens nätverk. Öppenvården vill också lära känna ungdomen under placeringen och undersöka förändringsframgångar för att kunna stödja dem vid hemgång. Ibland kan det handla om att föräldrar inte accepterar eller förnekar ungdomens handlingar som lett till placering.

Det krävs oftast en längre tids insats för att eftervården ska anses ge god effekt då det ofta är konflikter som ska lösas, ungdomens eventuella missbruk kan behöva tas om hand, lång tid av försummelse med mera ska hanteras.

Vissa ungdomar med normbrytande beteende kan få stöd av Multisystemisk terapi (MST) vid hemtagning och då går MST in två till fyra veckor innan ungdomen ska hem. I förarbetet ingår att arbeta med hur föräldrarna kan förhindra/stoppa och störa det som eventuellt har föranlett placeringen. Utifrån det görs planer och mål. Om det håller i sig med en positiv utveckling så avslutas MST oftast innan fem månader har gått, i annat fall fortsätter det med vanlig MST-behandling.

Hur lång eftervård den unge och familjen får i dagsläget varierar stort från fall till fall beroende på ungdomens problematik och familjens förutsättning. Oftast krävs det sex till tolv månaders eftervård.

### **Jämställdhetsanalys**

Det är betydligt fler pojkar än flickor som misstänks för brott, men förvaltningen ser en tendens att fler flickor misstänks för brott och normbrytande beteende. I Brottsförebyggande rådets rapport ”Barn och unga i kriminella nätverk. En studie av inträde, brott, villkor och utträde” (2023) konstateras att de flesta brottsmisstankar gäller killar/män.

Både flickor och pojkar behöver emellertid förhålla sig till samhällets normer för män, maskulinitet och våld, varför det är viktigt att använda sig av våldspreventiva metoder med ett jämställdhetsperspektiv.

I stadens program för jämställdhet framgår vikten av att stadens verksamheter utformas så att de möter flickors och pojkars behov på likvärdiga villkor. Det är därför av vikt att förvaltningen fortsätter erbjuda individuellt stöd som utformas utifrån den enskilda individens specifika behov, oavsett könstillhörighet.

### **Barnrättsperspektiv**

Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn. I barnkonventionens artikel 3 framgår att barnets bästa ska komma i första rummet i alla beslut som rör barn. Förvaltningen ser därmed att det är av stor vikt att insatser till flickor och pojkar utgår från vad som är bäst för barnet, att deras specifika behov tas på allvar, och ges jämbördigt mycket stöd.

Ur ett barnrättsperspektiv kan det vara en fördel om alla placerade barn och unga i Stockholm får likvärdig eftervård då det sannolikt skiljer sig åt mellan stadsdelsförvaltningarna, utifrån vilka insatser förvaltningen har tillgång till respektive förvaltningens ekonomiska situation. Mindre stadsdelsförvaltningar har ofta färre insatser att tillgå i sin öppenvård, vilket medför att de behöver köpa insatser externt som medför ökade kostnader i högre grad än större stadsdelsförvaltningar behöver göra.

### **Kungsholmens stadsdelsnämnd**

**Kungsholmens stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2024 följande.

Kungsholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på motionen.

**Kungsholmens stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 21 maj 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen har ett ansvar att följa upp vården efter en placering och förvaltningen följer redan idag upp omhändertagna och placerade barn efter vårdtiden. Eftervården utformas individuellt utifrån de specifika behoven i varje enskilt individärende. Förvaltningen kan dock se ett behov av att utveckla eftervården för främst ungdomar med en kriminell problematik och vill se att fler av insatserna som finns i staden ska komma alla stadsdelar till dels eftersom målgruppen finns såväl i ytterstad som i innerstad.

Socialnämnden har enligt 5 kap. 1 § tionde punkten SoL en skyldighet att tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet har upphört. Ansvaret omfattar alla barn och unga som, oberoende av ålder, har varit placerade i familjehem, stödboende eller hem för vård och boende (HVB).

Från och med den 1 juli 2022 är det obligatoriskt för socialnämnden att följa upp barnets situation när vård med stöd av LVU upphör. Uppföljningen syftar till att följa barnet och få information om barnets situation. Om det finns ett behov kan socialtjänsten också motivera till öppna insatser eller en ny placering. Om den unge ska återförenas med den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne när vården upphör men återföreningen behöver förberedas, ska socialnämnden följa upp den unges situation.

Socialnämnden har också möjlighet och får enligt 11 kap 4 b § SoL besluta om uppföljning av ett barns situation efter det att en placering i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende har upphört, då placeringen skett med stöd av socialtjänstlagen. Uppföljningen ska enligt 11 kap 4 c § SoL avslutas senast två månader från det att utredningen som gäller ett barns behov av stöd och skydd avslutats eller placeringen har upphört eller när nämnden dessförinnan finner skäl att inleda utredning enligt 11 § kap. 1 § första stycket.

Inom staden finns en rad insatser för att utforma en eftervård av hög kvalitet som multisystemisk terapi MST, funktionell familjeterapi (FFT) och skolsamordnare för placerade barn och unga. Vidare har sociala investeringsfonden beviljat en ansökan om 47 miljoner kronor om intensifierad eftervård med hög tillgänglighet där fyra stadsdelar ingår. Syftet är att skapa eftervård med hög tillgänglighet för unga i riskzon för kriminalitet. Det pågår utvecklingsarbeten i staden för att stärka en kunskapsbaserad socialtjänst med insatser som kan användas inom eftervården. Förvaltningen ser ett behov av att ta del av dessa insatser för att utveckla eftervården för placerade barn och unga.

### **Södermalms stadsdelsnämnd**

**Södermalms stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* av Lars Rottem Krangnes (C) och Anne-Lie Elfvén (L), se Reservationer m.m.

*Ersättaryttrande* av Erik Ehre (KD) som instämde i reservation av Lars Rottem Krangnes (C) och Anne-Lie Elfvén (L).

**Södermalms stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 11 juni 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Motionen lyfter en viktig och angelägen fråga. Förvaltningen instämmer i motionens utgångspunkt att placerade barn ska vara i ett bättre skick när de skrivs ut från samhällsvård än de var vid placeringstillfället och att barnets bästa alltid ska vara vägledande. Förvaltningen instämmer även i att planering för eftervården ska påbörjas omgående och tydligt framgå i vårdplanen. Efter avslutad placering finns en ökad risk för återgång i samma beteendemönster som innan placeringen varför insatser i öppen form för att följa utvecklingen oftast är nödvändigt. För att ge bästa möjliga eftervård är det viktigt att den planeras i god tid i samverkan med nätverket, eventuell skola och andra vårdgivare för att säkra upp runt det enskilda barnet/ungdomen. När vård med stöd av LVU upphör är det obligatoriskt för socialtjänsten att följa upp barns situation oavsett samtycke. När en placering enligt SoL avslutas finns möjlighet att besluta om uppföljning oberoende av samtycke om barnet bedöms vara i särskilt behov av nämndens stöd eller skydd. Förvaltningen menar att det redan idag finns både möjlighet och skyldighet att följa upp ett barns/ungdoms situation efter avslutad placering och möjlighet att agera för det fall situationen försämras.

När det gäller ett eftervårdsprogram menar förvaltningen att de behov som de barn och ungdomar har i olika åldrar efter avslutad placering är mångfacetterade och att en fortsatt vård oftast är beroende av olika vårdgivare och därmed vara svårt att väva in i ett särskilt program. Dock håller förvaltningen med skribenten att arbetet inför utslussning kan struktureras och utvecklas vidare i samverkan med andra aktörer.

### **Jämställdhetsanalys**

I stadens program för jämställdhet framgår vikten av att stadens verksamheter utformas så att de möter flickors och pojkars behov på likvärdiga villkor. Det är därför av vikt att förvaltningen fortsätter erbjuda individuellt stöd som utformas utifrån den enskilda individens specifika behov, oavsett könstillhörighet.

### **Barnrättsanalys**

Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn. I barnkonventionen artikel 3 framgår att barnets bästa ska komma i första rummet i alla beslut som rör barn. Förvaltningen ser därmed att det är av stor vikt att insatser till flickor och pojkar utgår från vad som är bäst för barnet, att deras specifika behov tas på allvar, och ges jämbördigt mycket stöd.

### **Statens institutionsstyrelse**

Statens institutionsstyrelses yttrande daterat den 25 juni 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Statens institutionsstyrelse, SiS, ställer sig odelat positiv till förslaget. Det ligger väl i linje med de utredningar som gjorts under senare år och de som planeras för närvarande. Inkluderat den översyn och reformering av den statliga tvångsvården som är initierad av regeringen.



Institutionsvård för barn och unga ska vara en planerad och väl motiverad insats i en längre vårdkedja för att under en begränsad tid öka förutsättningarna för att barnet eller den unge kan ta emot andra vård- och stödinsatser i syfte att förbättra måendet hos den enskilde.

För närvarande agerar olika huvudmän i vårdkedjan i form av kommunen, regionen, privat näringsliv, ideella organisationer och staten.

Vi vet att både förebyggande insatser och eftervård är av avgörande betydelse för behov och insatser inom ramen för tvångsåtgärder. Det borde vara en självklarhet att placerade barn är centralfigurer i en långsiktig och stabil process, där kommunernas socialtjänst är de som följer barnen kontinuerligt genom de insatser som barnets behov anger. De placerade barnen uppger kontinuitet och förutsägbarhet som väldigt viktiga parametrar och just förutsägbarhet är en osäkerhetsfaktor inom ramen för LVU, utifrån att placeringarna inte är tidsbestämda.

Ett strukturerat eftervårdsprogram skulle kunna öka förutsägbarheten för placeringen. Planeringen skulle behöva påbörjas i anslutning till själva placeringen och utgöra en viktig del i ett tydligt mål för det placerade barnet.

## **Reservationer m.m.**

### **Förskolenämnden**

#### **Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L)**

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. Att utöver det anföras.

Förvaltningen skriver att risken med ett övergripande program är att det kan motverka syftet om programmet inte lyckas fånga upp all den komplexitet som kan finnas hos just dem som omfattas av det. För att säkerställa detta kan i stället rutiner och struktur byggas in de befintliga systemen för eftervård. Vidare skriver förvaltningen att individanpassade lösningar är mer flexibla och kan snabbt ställas om då ny kunskap om framgångsrika arbetssätt och insatser tillkommer.

Socialförvaltningen har idag ingen information om hur lång tid efter institutionsvård som socialtjänsten överlag följer upp en ungdom efter avslutad placering. Vi ser behovet av ett eftervårdsprogram i staden, bland annat därför att det riskerar gå alldeles för lång tid med uppföljningen. Utslussningen av placerade barn och unga efter placering måste göras med barnets bästa i fokus och planering av detta skall påbörjas direkt när placeringen påbörjas. Vi ser inte att ett eftervårdsprogram står i motsats till individanpassning.

### **Socialnämnden**

#### **Reservation av Jan Jönsson (L) och Yvonne Ingelström m.fl. (M)**

1. att bifalla motionen, samt
2. att därutöver anföras följande:

Flera statliga utredningar liksom civilsamhällesorganisationer med mångårig kompetens inom samhällsvård för barn har påtalat behovet av ett förstärkt eftervårdsprogram för omhändertagna och placerade barn. Vi ställer oss därför frågande till att invänta ytterligare en utvärdering i egen regi för att avgöra om det är något för Stockholms stad att ta fram. Eftervården för dessa barn borde rimligtvis vara viktig redan idag, särskilt med tanke på hur dåligt dagens samhällsvård för barn ofta fungerar. Att i det läget hänvisa till att man erbjuder den vård som följer av lagstiftningen är blir märkligt. Givetvis bör individuella prövningar göras för att bedöma eftervårdsbehovet men utgångspunkten ska vara att staden alltid erbjuder ett kvalificerat eftervårdsprogram i samband med utslussning.

Som landets största kommun borde Stockholms stad visa vägen och redan nu införa det eftervårdsprogram, som uttryckligen rekommenderas av de redan genomförda statliga utredningarna. Särskilt fokus i programmet bör ligga på fungerande skolgång

och bostadssituation. Vid ett omhändertagande övertar samhället vårdnaden för ett barn och ansvaret för barnets väl slutar inte så fort en placering avslutas. Vi förväntar oss att en vårdnadshavare hjälper sitt barn att bli självständigt och ges möjlighet att stå på egna ben. Samma förväntningar och ansvar åligger samhället efter ett barn omhändertagits. Samhället måste alltid sträva efter att vara den bästa föräldern, inte en rentav dålig förälder som bryter all kontakt efter det akuta vårdbehovet tillgodosetts.

### **Utbildningsnämnden**

#### **Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L)**

Vi välkomnar förvaltningens positiva gensvar på vår motion. Vi kan konstatera att en hel del görs på detta område, men att resultaten bevisligen är undermåliga. Därför är det beklagligt att majoriteten avslagit våra förslag när det gäller uppföljningen av omhändertagna och placerade barns skolresultat, hälsa och tandstatus. Den rödgröna majoriteten har tyvärr också avslagit vårt förslag om ett eftervårdsprogram. De får dock en ny chans att bifalla motionen när den når Kommunstyrelsen, med fördel kan de där ta inspiration från utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande.

### **Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd**

#### **Reservation av Peter Backlund (L)**

Se reservation under socialnämnden.

### **Södermalms stadsdelsnämnd**

#### **Reservation av Lars Rottem Krangnes (C) och Anne-Lie Elfvén (L)**

Se reservation under socialnämnden.

Klistra in eller skriv text – 12 punkter